

Departament Kultury,
Sportu i Turystyki

nazwa Departamentu

.....

data wpływu

Tryb uproszczony 19a

nazwa konkursu

Bogu na chwałę, nam na zbawienie! - Budownictwo kościołów na Śląsku Opolskim w latach Polski Ludowej 1945-1989 w Roku Jubileuszu 50-lecia Diecezji Opolskiej

nazwa zadania

Oferent

Stowarzyszenie Przyjaciół Katedry Opolskiej "CruX"

Suma kontrolna

b91b 9bf0 f7c3 d18d af60 2f9c ffe4 5572

Oferta

Korekta oferty

Aktualizacja oferty

Aneks oferty

Sprawozdanie

**Korekta
sprawozdania**

UPROSZCZONA OFERTA REALIZACJI ZADANIA PUBLICZNEGO

POUCZENIE co do sposobu wypełniania oferty:

Ofertę należy wypełnić wyłącznie w białych pustych polach, zgodnie z instrukcjami umieszczonymi przy poszczególnych polach oraz w przypisach.

Zaznaczenie gwiazdką, np.: „pobieranie*/niepobieranie*” oznacza, że należy skreślić niewłaściwą odpowiedź, pozostawiając prawidłową. Przykład: „~~pobieranie*~~/niepobieranie*”.

I. Podstawowe informacje o złożonej ofercie

1. Organ administracji publicznej, do którego adresowana jest oferta	Zarząd Województwa Opolskiego
2. Rodzaj zadania publicznego¹⁾	Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego

II. Dane oferenta(-tów)

1. Nazwa oferenta(-tów), forma prawna, numer w Krajowym Rejestrze Sądowym lub innej ewidencji, adres siedziby, strona www, adres do korespondencji, adres email, numer telefonu	
<p>Stowarzyszenie Przyjaciół Katedry Opolskiej "CruX" 45-007 Opole Plac Katedralny 2</p> <p>Forma prawna: stowarzyszenie KRS 0000248126</p>	
2. Dane osoby upoważnionej do składania wyjaśnień dotyczących oferty (np. imię i nazwisko, numer telefonu, adres poczty elektronicznej)	<p>Lista reprezentantów zgodnie z KRAJOWY REJESTR SĄDOWY nr: 0000248126: KLINGER WALDEMAR PIOTR WIECZOREK JADWIGA</p> <p>Osoba/y upoważniona do składania wyjaśnień: prof. dr hab. Andrzej Hanich, e-mail: ahanich@o2.pl, tel. 601-500-770</p>

III. Zakres rzeczowy zadania publicznego

1. Tytuł zadania publicznego	Bogu na chwałę, nam na zbawienie! - Budownictwo kościołów na Śląsku Opolskim w latach Polski Ludowej 1945-1989 w Roku Jubileuszu 50-lecia Diecezji Opolskiej			
2. Termin realizacji zadania publicznego ²⁾	Data rozpoczęcia	2022-09-05	Data zakończenia	2022-11-30

3. Syntetyczny opis zadania (wraz ze wskazaniem miejsca jego realizacji)

W związku z Rokiem Jubileuszu 50-lecia Diecezji Opolskiej zależy nam na utrwaleniu tego wydarzenia w sposób szczególny także poprzez uświetnienie go wydaniem publikacji "Budownictwo kościołów na Śląsku Opolskim w latach Polski Ludowej 1945-1989". Wydawnictwo to ma być jednym z upamiętnień tej ważnej rocznicy kościelnej, która ma również swój wymiar polityczny - stanowi oficjalną międzynarodową afirmację powojennego status quo czyli przyłączenia Ziemi Zachodnich i Północnych do Polski, jakie się dokonało w 1945 r.

Władzom Polski Ludowej z powodów ideologicznych – zamierzona laicyzacja i ateizacja społeczeństwa – zależało, aby nie dopuszczać do budowy nowych świątyń, zwłaszcza w nowo powstających miastach przemysłowych, dużych osiedlach, czy nowych dzielnicach rozbudowujących się miast. Dlatego wszelkie zmiany polityki dotyczącej udzielania zezwoleń na budowę kościołów były wymuszane oddolnie, pod presją społeczną, przez kryzysową sytuację polityczną w kraju – stało się wręcz regułą, iż tylko w czasie kryzysów politycznych i wzmożonych niepokojów społecznych, Kościół katolicki uzyskiwał większe koncesje, choć i tak w dość ograniczonym zakresie, na budownictwo kościołów (stąd wzięło się powiedzenie, że „na zakrętach historii powstawały kościoły”), a gdy trudności mijały, władze powracały do wypróbowanej metody ograniczania budowy kościołów.

Ponieważ nie było dotąd opracowania omawiającego komplementarnie zagadnienie powojennego budownictwa kościołów na Śląsku Opolskim, stąd niniejsza praca, oparta zarówno na źródłach kościelnych, jak i na niedostępnych do niedawna źródłach o proveniencji państwowej, szeroko i dogłębnie spenetrowanych.

Przez budownictwo sakralne rozumie się w dysertacji budowę wyłącznie kościołów i kaplic, czyli budowę obiektów przeznaczonych ściśle do kultu religijnego – zgodnie z wykładnią „Okólnika nr 3” Urzędu do Spraw Wyznań z 27 marca 1957 r. Przy opracowywaniu monografii wykorzystano całą powstałą dotąd literaturę przedmiotu oraz szeroką bazę źródłową, tj. wszelkie dostępne materiały, pozyskane podczas szeroko zakrojonej kwerendy, przeprowadzonej tak w archiwach kościelnych, w których zgromadzona jest większość dokumentów urzędowych dotyczących Kościoła na Śląsku Opolskim, jak i niekościelnej dokumentacji archiwalnej z okresu Polski Ludowej, znajdującej się w archiwach państwowych (Archiwum Akt Nowych, Archiwum IPN, Archiwum Państwowe w Opolu).

Zakres chronologiczny pracy obejmuje lata Polski Ludowej 1945–1989, czyli okres 44 lat po II wojnie światowej. Natomiast zakres terytorialny pracy obejmuje historycznie ukształtowaną zachodnią część Górnego Śląska, umownie określaną jako Śląsk Opolski, albo inaczej mówiąc – obszar okrojonej po plebiscycie i III powstaniu śląskim w 1921 r. rejencji opolskiej, która po podziale Górnego Śląska polsko-niemiecką granicą państwową w 1922 r. pozostała w granicach Niemiec. Obszar tej rejencji rozciągał się od Paczkowa na zachodzie, po wielkoprzemysłowe powiaty z miastami Gliwice, Zabrze i Bytom na wschodzie, oraz od Byczyny, Wolczyna i Kluczborka na północy, po Racibórz na południu. Aby unikać nazwy „Śląsk niemiecki” w międzywojennej Polsce po 1922 r. obszar rejencji opolskiej zaczęto nazywać Śląskiem Opolskim.

Po II wojnie światowej Śląsk Opolski, jako część Ziemi Zachodnich i Północnych, na mocy ustaleń poczdamskich, został przyłączony do Polski.

Do 1945 r., pod względem administracji kościelnej, obszar Śląska Opolskiego w przeważającej większości należał do niemieckiej archidiecezji wrocławskiej oraz w niewielkiej części na południu – powiat głubczycki i część powiatu raciborskiego – do czeskiej archidiecezji w Ołomuńcu. Po II wojnie światowej, w 1945 r. na przyłączonym do powojennej Polski Śląsku Opolskim ówczesny prymas Polski, kard. August Hlond, na mocy nadzwyczajnych uprawnień otrzymanych od Stolicy Apostolskiej, ustanowił polską administrację apostolską, która - po uznaniu przez RFN powojennej granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej w 1970 r. - uzyskała 28.06.1972 r. kanoniczny status diecezji opolskiej, pozostając w ustalonych po wojnie granicach aż do 25.03.1992 r.

Ponieważ Śląsk Opolski w tym rozumieniu pokrywał się terytorialnie z obszarem ustanowionej po II wojnie światowej diecezji opolskiej, stąd nazwy – Śląsk Opolski i diecezja opolska – stosowany jest w opracowaniu zamiennie.

Założenia pracy powodują jej pięciodzielną strukturę:

W rozdziale pierwszym ukazane zostało tło historyczne omawianego zagadnienia – zarys dziejów Kościoła na Śląsku Opolskim w powojennym półwieczu.

Rozdział drugi poświęcony został szeroko rozumianej problematyce uwarunkowań politycznych oraz prawnorganizacyjnych po stronie państwowej, które miały wpływ na zagadnienie budowy nowych kościołów w diecezji opolskiej w latach 1945-1989. Omówiono w nim politykę wyznaniową państwa na szczeblu centralnym oraz struktury i osoby

odpowiedzialne za jej realizację na poziomie wojewódzkim.

Rozdział trzeci przedstawia zagadnienie odbudowy świątyń zniszczonych lub uszkodzonych podczas działań wojennych na Śląsku Opolskim oraz kwestię przejmowania kościołów, które przestały służyć wiernym wyznania ewangelickiego.

Przejawiająca się w tym wielka troska o ich ocalenie brała się również z poczucia, że kościoły to ważny segment naszego dziedzictwa kulturowego i charakterystyczny element polskiego krajobrazu.

Rozdział czwarty ukazuje działania podejmowane przez stronę kościelną, a mające na celu uzyskanie zgody władz państwowych na budowę nowych świątyń. Przeanalizowane zostało tu zagadnienie wnioskowania o zezwolenia na budowę w postaci planów składanych przez stronę kościelną – przy czym od 1945 do 1957 roku wnioski składały same zainteresowane parafie – natomiast w latach 1957–1981 r. były to już plany roczne dotyczące każdej inwestycji budowlanej w diecezji, z którymi zbiorczo występowała Kuria Diecezjalna, a w latach 1982-1989 – plany pięcioletnie, obejmujące tylko największe obiekty sakralne, z którymi również zbiorczo występowała Kuria Diecezjalna, zaś w przypadku mniejszych kościołów wnioskowały ponownie poszczególne parafie; ukazano też sposób rozpatrywania wniosków przez władzę państwową.

W rozdziale piątym ukazano efekty opisanych w czwartym rozdziale starań diecezjalnych o budownictwo sakralne, charakteryzując nowo powstałe w latach 1945-1989 kościoły na Śląsku Opolskim. Omówiono też wpływ tych kościołów na ożywienie zaangażowania lokalnych wspólnot wiernych w praktyki religijne.

Na końcu pomieszczono obszernie aneksy, będące integralną częścią niniejszego opracowania, w których m.in. znajdują się podstawowe dane, zdjęcie i opis budowy każdego ze 142 nowo wzniesionych kościołów na Śląsku Opolskim w okresie Polski Ludowej, a także 27 kościołów wzniesionych już po 1989 r. Aneksy te dokumentują imponujący bilans budownictwa sakralnego na Śląsku Opolskim po II wojnie światowej, z którym wiąże się niewyobrażalny wysiłek organizacyjny księży-budowniczych, projektantów świątyń, a nade wszystko wysiłek finansowy i fizyczny lokalnych wspólnot parafialnych i bardzo często osobista praca wielu indywidualnych osób, które bezinteresownie i własnoręcznie, i to wyłącznie z pobudek religijnych, angażowały się w prace budowlane i wyposażenie nowych świątyń. Bo kościoły te wznoszono z szczerą wewnętrzną potrzebą, wręcz z nabożnym nastawieniem, czyniąc to – jak mówi o tym inskrypcja na kamieniu węgielnym jednej z nowo wybudowanych świątyń – Bogu na chwałę, a nam na zbawienie!

Publikacja ta została poddana już recenzji, poniżej fragment z recenzji ks. prof. zw. dr hab. Józefa Mareckiego z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie:

„Śląsk Opolski doczekał się wreszcie niezwykle interesującej monografii dotyczącej budownictwa kościołów w latach 1945-1989, opartej na solidnych podstawach źródłowych, która na tle wcześniejszych publikacji odnoszących się do zbliżonych zagadnień prezentuje się jako dzieło w pełni dojrzałe, indywidualne, wyróżniające się nie tylko poprawnością metodologiczną, ale i kompozycją oraz kompleksowym doбором wyselekcjonowanego materiału źródłowego.

Zdecydowana większość cytowanych dokumentów nie była dotychczas wykorzystana przez badaczy. Zasadnicza narracja została zaprezentowana w pięciu rozdziałach, a każdy z nich został podzielony na podrozdziały, te zaś na paragrafy. Tak szczegółowy podział treści rozprawy nie tylko ułatwia jej lekturę, ale świadczy o dobrym opanowaniu materiału źródłowego i ogólnej wiedzy historycznej jej Autorki, dr Renaty Sołtysek. Nie można w tym miejscu nie odnieść się również do obszernych aneksów stanowiących integralny element dysertacji, a szczególnie do Aneksu oznaczonego rzymskim numerem III oraz kolejnego Aneksu, oznaczonego numerem IV. To – obok pozostałych aneksów – niezwykle kompendium wiedzy o 168 śląskich świątyniach wzniesionych na Śląsku Opolskim nie tylko w latach Polski Ludowej 1945-1989, ale w całym okresie powojennym (1945-2022), to historia ich powstania z interesującymi detalami o trudnościach uzyskania pozwoleń i tzw. „nielegalnym budownictwie”, opowieść o ofiarności i samozaparciu wiernych, informacje o budowniczych, których biogramy podano w przypisach. Rozprawę oceniam niezwykle wysoko. Jej Autorka wykazała się wielką pracowitością, doskonałą znajomością źródeł i ich interpretacją, zgromadziła właściwą literaturę przedmiotu i należycie ją wykorzystwała. Postawiła właściwe pytania badawcze, zastosowała adekwatne do poruszanych zagadnień metody.

Dysertacja jest źródłem cennych informacji, nieznanych dotychczas w literaturze przedmiotu. Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoki poziom językowy rozprawy. Jest wyjątkowo ciekawa i potrzebna; posiada charakter nowatorski.

Rozprawa, która powstała pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Andrzeja Hanicha, należącego do wybitnych i cenionych znawców historii Śląska Opolskiego, może okazać się wzorcową dla tego typu opracowań w przyszłości. Publikację rozprawy uważam wręcz za konieczną”.

Autorką publikacji jest dr Renata Sołtysek - urodziła się w Strzelcach Opolskich. Po ukończeniu szkoły podstawowej i średniej rozpoczęła pracę zawodową w Miejskim Zespole Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół w Strzelcach Opolskich, a następnie w Urzędzie Miejskim w Opolu, skąd po kilku latach, w październiku 2008 r., przeszła do Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, gdzie podjęła pracę jako bibliotekarz-dokumentalista, i gdzie w tym charakterze pracuje nadal. W międzyczasie, w roku 2001, podjęła studia wyższe na Uniwersytecie Opolskim, które ukończyła, uzyskując magisterium z historii na podstawie monografii pt. „Powojenna odbudowa zniszczonych kościołów i starania o budowę nowych świątyń na Śląsku Opolskim w latach 1945–1976”. Po czym, z myślą o doktoracie, w latach 2003–2007 odbyła i ukończyła jeszcze czteroletnie studium doktoranckie z historii na Uniwersytecie Opolskim. Dnia 7 lipca 2021 r. na Uniwersytecie Zielonogórskim uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii na podstawie pracy pt. Budownictwo kościołów na Śląsku Opolskim w latach Polski Ludowej 1945-1989, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Andrzeja Hanicha.

Publikacja, którą pragniemy uczcić 50-letni jubileusz diecezji opolskiej, licząca ponad 700 stron tekstu, to kontynuacja i zarazem twórcze rozwinięcie, tzn. poszerzenie zakresu i pogłębienie, w oparciu o nie zbadane dotąd źródła archiwalne, całej złożoności problematyki, wstępnie omówionej w jej pracy magisterskiej (która liczyła ok. 100 stron); to potężna monografia niezwykle ciekawego fenomenu, jakim było budownictwo kościołów na Śląsku Opolskim w okresie Polski Ludowej. Jest ona wynikiem wieloletnich zainteresowań i badań dr Renaty Sołtysek, jest dziełem jej godnej podziwu cierpliwości i żmudnej pracowitości – Autorka zdołała wypracować własny, dojrzały naukowy warsztat historyka, oparty na przyswojonej szerokiej znajomości źródeł, ilustrujących powojenną historię Śląska Opolskiego w aspekcie budownictwa sakralnego. Autorka starała się napisać dzieło przystępnie, dlatego posłużyła się licznie wprowadzonymi wyjaśnieniami, co przybliży skomplikowane relacje natury politycznej czy kościelnej. Bogactwo faktograficzne podnosi walor całego dzieła. Książka dr Renaty Sołtysek jest bardzo potrzebna, bo ukazuje nieznaną dotąd kartę prawdziwej historii tej ziemi, zwłaszcza że nie było dotychczas takiego opracowania - mają ją już inne diecezje w Polsce (Łódź, Częstochowa, Katowice).

4. Opis zakładanych rezultatów realizacji zadania publicznego

Nazwa rezultatu	Planowany poziom osiągnięcia rezultatów (wartość docelowa)	Sposób monitorowania rezultatów / źródło informacji o osiągnięciu wskaźnika
Wydanie publikacji	200 egz.	Liczba wydanych egzemplarzy

5. Krótka charakterystyka oferenta, jego doświadczenia w realizacji działań planowanych w ofercie oraz zasobów, które będą wykorzystane w realizacji zadania

Celem działania Stowarzyszenia jest:

- ROZWÓJ KATEDRY OPOLSKIEJ ORAZ PROWADZONEJ W NIEJ DZIAŁALNOŚCI DUSZPASTERSKIEJ.
- RENOWACJA I KONSERWACJA KATEDRY ORAZ BIEŻĄCE UTRZYMANIE JEJ W DOBRYM STANIE TECHNICZNYM.
- UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O KATEDRZE O JEJ HISTORII I TRADYCJI ORAZ O OSOBACH PROWADZĄCYCH W PRZESZŁOŚCI W JEJ MURACH DZIAŁALNOŚĆ DUSZPASTERSKĄ.
- PIELĘGNOWANIE TRADYCJI DZIAŁALNOŚCI DUSZPASTERSKIEJ KATEDRY OPOLSKIEJ.
- ZRZESZANIE SIĘ OSÓB ORGANIZATORÓW WSZELKIEJ POMOCY NA RZECZ KATEDRY OPOLSKIEJ.
- NIESIENIE WSZELKIEJ POMOCY LUDZIOM POTRZEBUJĄCYM.
- DZIAŁALNOŚĆ POŻYTKU PUBLICZNEGO W SZCZEGÓLNOŚCI DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA.
- WSPÓLDZIAŁANIE Z ORGANIZACJAMI, KTÓRYCH CELE SĄ ZBIEŻNE ZE STATUTOWYMI CELAMI STOWARZYSZENIA.

Stowarzyszenie działając od 2005 r. podejmowała wiele inicjatyw i działań i dysponuje właściwymi zasobami gwarantującymi prawidłową realizację zadania. Spośród wielu działań z ostatnich lat warto wspomnieć o pozyskaniu przez Stowarzyszenie od darczyńców indywidualnych blisko 85 tys. zł m.in. na remont Katedry Opolskiej; przekazanie kwoty 25 tys. zł dla Domu Nadziei uzyskanej w związku ze zorganizowaniem koncertu Pawła Domagały 27 listopada 2021 r. Posiadamy również doświadczenie w realizacji projektów dofinansowywanych ze źródeł zewnętrznych, np. w ostatnim roku dzięki dotacji Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego zrealizowano "Koncert Muzyki Psalmowej" (dotacja 5 800,00 zł).

Osoby wspierające nasze stowarzyszenie jako członkowie oraz wolontariusze dysponują wiedzą i doświadczeniem pozwalającym na właściwą realizację założeń projektowych oraz jego poprawne rozliczenie.

IV. Szacunkowa kalkulacja kosztów realizacji zadania publicznego

Lp.	Rodzaj kosztu	Wartość [PLN]	Z dotacji	Z innych źródeł
1	Przygotowanie do druku oraz druk publikacji	10 000,00 zł		
Suma wszystkich kosztów realizacji zadania		10 000,00 zł	10 000,00 zł	0,00 zł

V. Oświadczenia

Oświadczam(my), że:

1. proponowane zadanie publiczne będzie realizowane wyłącznie w zakresie działalności pożytku publicznego oferenta(-tów);
2. pobieranie świadczeń pieniężnych będzie się odbywać wyłącznie w ramach prowadzonej odpłatnej działalności pożytku publicznego;
3. oferent/oferenci składający niniejszą ofertę nie zalega(-ja)/zalega(-ja)¹⁾ z opłacaniem należności z tytułu zobowiązań podatkowych;
4. oferent/oferenci składający niniejszą ofertę nie zalega(-ja)/zalega(-ja)¹⁾ z opłacaniem należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne;
5. dane zawarte w części II niniejszej oferty są zgodne z Krajowym Rejestrem Sądowym ~~właściwą~~ ewidencją;
6. wszystkie informacje podane w ofercie oraz załącznikach są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym;
7. w zakresie związanym ze składaniem ofert, w tym z gromadzeniem, przetwarzaniem i przekazywaniem danych osobowych, a także wprowadzaniem ich do systemów informatycznych, osoby, których dotyczą te dane, złożyły stosowne oświadczenia zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.
8. Oświadczam, że w bieżącym roku kalendarzowym ~~OTRZYMAŁEM*/NIE OTRZYMAŁEM*~~ w innym konkursie ogłaszanym przez Zarząd Województwa Opolskiego, finansowania lub dofinansowania na realizację zadania publicznego o spójnej treści określonej w niniejszej ofercie. Oferta, która otrzymała dotację na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadania publicznego, a została złożona do innego konkursu ogłoszonego przez Zarząd zostaje ~~pozostawiona bez rozpatrzenia~~

.....
(podpis osoby upoważnionej lub podpisy
osób upoważnionych do składania oświadczeń
woli w imieniu oferentów

Data: 2022-07-14 09:04:55

Przypisy

1. Rodzaj zadania zawiera się w zakresie zadań określonych w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, z późn. zm.).
2. Termin realizacji zadania nie może być dłuższy niż 90 dni.